

10.01. Γενικά χαρακτηριστικά

Γ. Φωνή και μεταβατικότητα

α. Ενεργητική και παθητική φωνή

ντύνω – ντύνομαι πλένω – πλένομαι χτενίζω – χτενίζομαι

Βλέπουμε ότι ορισμένοι τύποι του ρήματος έχουν Α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα σε -ω/-ώ. Αυτοί συνήθως δηλώνουν ότι **το υποκείμενο ενεργεί και αποτελούν την ενεργητική φωνή του ρήματος** : π.χ. πλένω, χτενίζω.

Άλλοι τύποι του ρήματος έχουν Α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα σε -μαι. Αυτοί συνήθως δηλώνουν ότι **το υποκείμενο δέχεται κάποια ενέργεια – παθαίνει κάτι και αποτελούν την παθητική φωνή του ρήματος** : π.χ. πλένομαι, χτενίζομαι.

Μερικά ρήματα σχηματίζουν μόνο τύπους παθητικής φωνής. Τα ρήματα αυτά τα λέμε **αποθετικά** (π.χ. γίνομαι, αισθάνομαι, φοβάμαι, εύχομαι, θυμάμαι, σέβομαι, κοιμάμαι, συλλογίζομαι, μεταχειρίζομαι).

Μερικές φορές, όμως, τύποι σε **-ω** δείχνουν ότι το υποκείμενο δεν ενεργεί αλλά παθαίνει : π.χ. Ο Βρασίδης έχασε το καπέλο του.

Παρά τη σημασία τους, οι τύποι αυτοί ανήκουν στην ενεργητική φωνή, διότι λήγουν σε **-ω**.

Άλλες φορές, τύποι σε **-μαι** δείχνουν ότι το υποκείμενο δεν παθαίνει κάτι, αλλά είτε ενεργεί είτε βρίσκεται σε μια κατάσταση :

π.χ. Η μητέρα μου εργάζεται σε μια εισαγωγική εταιρία.

π.χ. Ο πατέρας μου κοιμάται.

Παρά τη σημασία τους, οι τύποι αυτοί ανήκουν στην παθητική φωνή, διότι λήγουν σε **-μαι**.

β. Ρήματα μεταβατικά και αμετάβατα

Τα ρήματα που δηλώνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί (συνήθως εκείνα που λήγουν σε -ω, αλλά όχι μόνο αυτά) συνοδεύονται από ένα ουσιαστικό ή μια ονοματική φράση που μας δείχνει σε ποιον μεταβαίνει η ενέργεια που δηλώνουν.

Το ουσιαστικό αυτό λέγεται **αντικείμενο του ρήματος**, είναι σε αιτιατική πτώση και το βρίσκουμε αν απαντήσουμε την ερώτηση «ποιον/ποια/τι;» (βλ. ενότητα 16.1).

π.χ. Ο Ορέστης φίλησε τη Μαρία.

π.χ. Ποια φίλησε ο Ορέστης; Τη Μαρία.

Τα ενεργητικά ρήματα που παίρνουν αντικείμενο λέγονται **μεταβατικά**, επειδή η ενέργειά τους μεταβαίνει σε έναν άνθρωπο, ζώο ή πράγμα.

Προσοχή : Μερικά μεταβατικά ρήματα παίρνουν δύο αντικείμενα. Αυτά λέγονται **δίπλωτα ρήματα**. Τα δύο αντικείμενά τους τα ονομάζουμε **άμεσο** (σε αιτιατική πτώση) **και έμμεσο αντικείμενο** (σε γενική πτώση ή με Προθετική Φράση, βλ. ενότητα 16.2 Γ):

Ο ταχυδρόμος	<u>έδωσε</u>	<u>ένα δέμα</u>	<u>στη μητέρα / της μητέρας.</u>
	δίπλωτο	άμεσο	έμμεσο
	ρήμα	αντικείμενο	αντικείμενο

Υπάρχουν και ενεργητικά ρήματα που δεν παίρνουν αντικείμενο, γιατί η ενέργειά τους δε μεταβαίνει σε κάποιον άνθρωπο, ζώο ή πράγμα. Αυτά τα λέμε **αμετάβατα**.

Συνδεδεικμένα λέμε τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης (για το υποκείμενο βλ. ενότητα 16.1) με κάποια άλλη φράση, που ονομάζεται κατηγορούμενο. Αυτή η φράση φανερώνει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό που έχει το υποκείμενο.

Συνδετικά ρήματα είναι τα:
είμαι, γίνομαι, φαίνομαι,
εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι,
λέγομαι, αποδεικνύομαι,
εκλέγομαι, διορίζομαι κ.ά.

Ο Βρασίδης **έγινε** επιστήμονας.
Η Αγγελίνα **είναι** έξυπνη.